

**SATIRA RELIGIOSA – ASPETTI GIURIDICI**

KONFERENCJA NAUKOWA

LUBLIN, 27 MAJA 2019 R.

W dniu 27 maja 2019 r. Katedra Prawa Wyznaniowego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II zorganizowała konferencję naukową nt. *Satira religiosa – aspetti giuridici (Prawne aspekty satyry religijnej)*. Celem jej było przede wszystkim podjęcie naukowej refleksji nad kwestią uzasadnionych w społeczeństwie demokratycznym ograniczeń wolności wypowiedzi satyrycznej, której przedmiotem są wartości mające charakter religijny. Obrady toczyły się w językach włoskim i angielskim. Konferencję otworzył, a następnie moderował jej obrady ks. dr hab. Piotr Stanisław, prof. KUL, kierownik Katedry Prawa Wyznaniowego. W wystąpieniu wprowadzającym uczestników w tematykę konferencji zwrócił uwagę na coraz liczniejsze w ostatnim czasie przypadki posługiwania się satyrą religijną w przekazach medialnych czy wystąpieniach publicznych. Zaczyna ona przybierać coraz ostrzejszą formę, niejednokrotnie budząc tym samym po stronie wyznawców danej religii silne oburzenie i zdecydowane protesty. Osoby wierzące, czując się obrażone w swoich uczuciach religijnych, domagają się przed wymiarem sprawiedliwości pociągnięcia sprawców do odpowiedzialności. Jako przykłady skrajnych reakcji prelegent wymienił zamieszki w Danii wywołane publikacją karykatury proroka Mahometa autorstwa K. Westergaarda, czy zamach na redakcję francuskiego tygodnika satyrycznego „Charlie Hebdo”. Z kolei w Polsce głośnym echem odbiła się m.in. sprawa podarcia Biblii i sztychowania z niej przez lidera grupy metalowej w trakcie koncertu, a w ostatnich tygodniach rozpowszechnianie zniekształconego wizerunku Matki Bożej Częstochowskiej, na obrazie której oryginalną złotą aureolę zastąpiono tęczowymi barwami środowisk LGBT+.

Następnie głos zabrał prof. Gaetano Dammacco (Università degli Studi di Bari Aldo Moro, Włochy). W wystąpieniu pt. *Il diritto di satira e i diritti personali costituzionalmente garantiti. La satira religiosa (Prawo do wypowiedzi satyrycznej wobec konstytucyjnie gwarantowanych praw osobistych. Satyra religijna)* skupił się przede wszystkim na zwróceniu uwagi na potencjalne naruszenia wolności religijnej (a zwłaszcza uczuć religijnych), będące konsekwencją wypowiedzi

odwołujących się do form satyrycznych. Podkreślił przede wszystkim, że chociaż wypowiedź satyryczna jest oczywiście objęta gwarancjami wolności wyrażania opinii, to jednak (a raczej – właśnie dlatego) odnoszą się do niej również przepisy dotyczące dopuszczalności jej ograniczeń. Zauważył przy tym, że w społeczeństwie pluralistycznym żadna religia nie może sobie rościć prawa do wyjęcia jej spod krytyki. Jednak forma tej krytyki powinna brać pod uwagę godność i prawa ludzi wierzących.

Kolejnym prelegentem był ks. dr hab. Andrzej Kiciński, prof. KUL (prorektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II), który zwrócił uwagę słuchaczy na problematykę: *Limite fra libertà religiosa e libertà di espressione. Satira religiosa nei processi disciplinari degli studenti (Granica pomiędzy wolnością religijną i wolnością wyrażania opinii. Satyra religijna w studenckich postępowaniach dyscyplinarnych)*. Zauważając w sposób ogólny, że przekraczanie granic dopuszczalnej satyry religijnej zaczyna być dostrzegane również w zachowaniach studentów, skupił się zwłaszcza na wyzwaniach stojących przed społecznością akademicką, która powinna być środowiskiem uczącym zarówno krytycznego podejścia do podejmowanych zagadnień, jak i wzajemnego szacunku.

Profesor Francesco Dammacco (Universiteti i Elbasanit „Aleksander Xhuvani”, Albania) wygłosił referat pt. *Il diritto di satira e gli aspetti penali (Prawnokarne aspekty prawa do wypowiedzi satyrycznej)*. Przedstawił w nim zagadnienie odpowiedzialności karnej za naruszanie praw innych osób poprzez wypowiedzi mające charakter satyryczny. Będąc świadomym, że prawo karne musi być postrzegane jako *ultima ratio* zauważył, że o potrzebie jego zastosowania muszą decydować warunki istniejące w danym społeczeństwie.

W ostatnim wystąpieniu zatytułowanym: *Blasphemy and the Standards of Protection of Human Rights (Błuznierstwo a standardy ochrony praw człowieka)* dr Michał Skwarzyński (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska) scharakteryzował europejski model ochrony praw człowieka określony w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 1950 r., a następnie na tym tle omówił orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach wydanych na gruncie art. 10 konwencji w związku z jej art. 9.

Poruszona problematyka wzbudziła duże zainteresowanie i niemałe emocje wśród wszystkich uczestników konferencji, co podkreślali w dyskusji i w swoich wypowiedziach. Zaletą konferencji był niewątpliwie jej międzynarodowy charakter i udział gości z zagranicy, których wystąpienia pozwoliły spojrzeć na dyskutowaną już wielokrotnie w Polsce problematykę z innej – międzynarodowej – perspektywy.

Marta Ordon\*

---

\* Dr, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0908-0628>.